

Riktlinjer för färdtjänst och riksfärdtjänst i Norbergs kommun

Antagen av socialnämnden 2023-10-10, § 102

Innehållsförteckning

1 Inledning-----	3
1.1 Norbergs kommuns värdegrund-----	3
1.2 Tillämpliga bestämmelser och lagstiftning i utformningen av dessa riktlinjer-----	3
1.3 Förklaring till vanliga begrepp i texten-----	4
2 Färdtjänst-----	5
2.1 Vad är färdtjänst?-----	5
2.2 Vem kan beviljas färdtjänst?-----	5
2.4 Ansökan, utredning och beslut-----	6
2.5 Färdtjänst för barn (gäller även riksfärdtjänst)-----	6
2.6 Begränsningar-----	7
2.6 Färdtjänst till annan kommun, i andra kommuner eller mellan andra kommuner-----	7
2.7 Ledsagare och medresenär-----	8
2.8 Tillståndets tidsbegränsning samt föreskrifter och villkor för tillståndet-----	9
2.9 Åtgärder vid förändrade förhållanden samt vid nyttjande av färdtjänst mot gällande föreskrifter, villkor och regler-----	10
2.10 Avgifter-----	11
2.11 Information kring färdtjänstens utförande-----	11
2.12 Sekretess-----	13
2.13 Beslut-----	13
2.14 Överklagande vid avslag-----	13
3 Riksfärdtjänst-----	14
3.1 Vad är riksfärdtjänst?-----	14
3.2 Vem kan beviljas riksfärdtjänst?-----	14
3.3 Ansökan, utredning och beslut-----	15
3.4 Föreskrifter om färdtjänst-----	15
3.5 Ledsagare-----	17
3.6 Medresenär-----	17
3.7 Antal resor-----	17
3.8 Avgifter-----	17
3.9 Riksfärdtjänstens servicenivå-----	18

1 Inledning

För personer som till följd av funktionshinder som inte är tillfälligt har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationer finns färdtjänst. Det är en behovsprövad särskilt anordnad transportform som är en del av och ett komplement till den allmänna kollektivtrafiken. Färdtjänst ska enligt propositionen till lagen i huvudsak behandlas som en trafikpolitisk fråga i syfte att bidra till en tillfredsställande trafikförsörjning också för funktionshindrade. Ökad tillgänglighet till den allmänna kollektivtrafiken skulle dock förstärka möjligheten till normalisering för personer med funktionshinder och behovet av särlösningar skulle därmed minska. Det är därför av vikt att kommunens politiker preciserar vilken målsättning man har med den allmänna kollektivtrafiken och hur den ska utvecklas för att vara tillgänglig för fler medborgare.

För att ge personer med stora och varaktiga funktionshinder möjlighet att göra längre resor inom Sverige till normala kostnader finns riksfärdtjänst. Kommunens skyldigheter enligt riksfärdtjänstlagen inskränker sig till att betala ut ersättning för merkostnader som uppkommer för personer som måste resa på ett särskilt kostsamt sätt och som beviljats riksfärdtjänst. Någon skyldighet för kommunen att anordna riksfärdtjänstresor finns inte.

Såväl färdtjänstlagen som riksfärdtjänstlagen är ofullständiga ramlagar som endast anger de grundläggande kraven för rätt till tillstånd. Exempelvis anger ingen av dessa lagar någon skyldighet för kommunen att tillhandahålla hjälp, stöd och service i anslutning till själva resorna eller möjlighet för resenären att ta med hjälpmedel. Inom ramen för den kommunala självstyrelsen överläts i stället ansvaret för färdtjänstens och riksfärdtjänstens lokala utformning, innehåll och kvalitet till kommunens politiker. För att kunna ta ett politiskt ansvar för dessa båda verksamheter behöver kommunen därför besluta om riktlinjer som anger vilken servicenivå färdtjänsten respektive riksfärdtjänsten ska ha och vilka grunder för handläggning av ärenden som ska gälla, så att en så likvärdig hantering som möjligt kan ske av varje enskild ansökan.

1.1 Norbergs kommuns värdegrund

Vår värdegrund utgår från invånarnas behov och vårt uppdrag:

Engagerat – Delaktighet, glädje och gemenskap ger kraft och hälsa

Kunnigt – Kunskap, erfarenhet och ansvar skapar kvalitet och utveckling

Nyfiket – Öppenhet, tillit och respekt bygger samarbete och lärande

1.2 Tillämpliga bestämmelser och lagstiftning i utformningen av dessa riktlinjer

- Förvaltningslagen (2017:900)
- Lag om färdtjänst (1997:736)
- Lag om riksfärdtjänst (1997:735)
- Regeringens proposition om lag om färdtjänst och lag om riksfärdtjänst
- 1996/1997:115 ”Mer tillgänglig kollektivtrafik”
- Regeringens proposition 2005/06:160 ”Moderna transporter”
- FN:s Barnkonvention (svensk lag from 1 januari 2020)
- Rättspraxis
- Litteratur: Handbok Färdtjänst och Handbok riksfärdtjänst (SKR)

1.3 Förklaring till vanliga begrepp i texten

Allmänna kommunikationer avser kollektivtrafik som allmänheten kan nyttja, såsom buss, tåg, spårvagn, tunnelbana, färja och flyg.

Egenavgift är den kostnad den enskilde betalar för sin resa i enlighet med kommunens fastställda taxor och avgifter. Resten av den faktiska kostnaden för resan subventioneras av kommunen.

Funktionshinder avser en begränsning som en funktionsnedsättning medför för en person i relation till omgivningen (Socialstyrelsens termbank).

Funktionsnedsättning avser en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga (Socialstyrelsens termbank).

Hjälpmedel avser en individuellt utprovad produkt som syftar till att bibehålla eller öka aktivitet, delaktighet eller självständighet genom att kompensera en funktionsnedsättning (Socialstyrelsens termbank).

Personbil är en ”vanlig” taxibil av kupé eller kombimodell.

Specialfordon är en fordonstyp avsedd för att transportera personer som behöver sitta i rullstol under färden. Vid riksfärdtjänst avser begreppet enligt kammarrättsutslag även ett för ändamålet särskilt anpassat fordon och kan inbegripa liggande transport, om detta är en förutsättning för att resan ska kunna genomföras.

2 Färdtjänst

2.1 Vad är färdtjänst?

Lag (1997:736) om färdtjänst

1 § Denna lag gäller särskilt anordnande transporter för personer med funktionshinder (färdtjänst).

Färdtjänst (anropsstyrd trafik) är en särskild anpassad del av kollektivtrafiken som är till för personer som till följd av funktionshinder har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller resa med allmänna kommunikationer. I propositionen till lagen slås fast att färdtjänsten betraktas i första hand som en transportform i stället för en form av bistånd. Resor med färdtjänst ska i likhet med den allmänna kollektivtrafiken i möjligaste mån samordnas.

2.2 Vem kan beviljas färdtjänst?

7 § lag om färdtjänst: Tillstånd till färdtjänst skall meddelas för dem som på grund av funktionshinder, som inte endast är tillfälligt, har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel.

Om sökanden är under 18 år ska prövningen göras i förhållande till barn i motsvarande ålder utan funktionshinder.

Tillståndet omfattar inte transporter som av någon annan anledning bekostas av det

Enligt dom i HFD (RÅ 2007 ref. 27) ska funktionshinder beräknas bestå minst tre månader för att inte betraktas som tillfälligt.

Vad lagen avser med väsentliga svårigheter är inte definierat. Att ge konkreta exempel på hur stora svårigheterna ska vara för att bedömas vara väsentliga är svårt att göra generellt.

Domstolspraxis är här en vägledning i bedömningen.

Krav för rätt till färdtjänst i Norbergs kommun

Den sökande ska vara folkbokförd i kommunen.

Funktionshindret bedöms bestå i minst tre månader (beräknas från ansökningsdagen eller den dag då funktionshindret bedömdes uppstå) Hög ålder är i sig inget skäl för att beviljas färdtjänst och inte heller bristen på kollektivtrafik eller avsaknad av körkort.

Funktionshindret ska medföra väsentliga svårigheter vid förflyttning eller vid resa med allmänna kommunikationer.

Det ska finnas ett tydligt samband mellan funktionshindret och svårigheterna att förflytta sig själv eller att genomföra själva resan.

Tillstånd till färdtjänst är personligt.

Tillstånd kan vara tidsbegränsade eller gälla tills vidare.

Om färdtjänstillståndet är tidsbegränsat är det den enskildes ansvar att ansöka om förnyat tillstånd i god tid, om fortsatt färdtjänst önskas.

2.4 Ansökan, utredning och beslut

Handläggningen av färdtjänst följer de regler som anges i förvaltningslagen (FL).

Det åligger den enskilde att styrka de nedsättningar som åberopas vid ansökan.

Handläggning av ärende skall ske skyndsamt. Ett intyg från medicinsk legitimerad profession kan komma att efterfrågas som en del i beslutsunderlaget. Intyget i sig berättigar inte till färdtjänstillstånd. Det är den sökandes ansvar att inkomma med och bekosta de handlingar som handläggaren efterfrågar. Begärda handlingar ska ha inkommit inom 8 veckor. I annat fall kan beslut komma att fattas på befintliga handlingar, eller, om komplettering krävs och inte inkommer trots påminnelser, att ansökan inte tas upp till prövning (20 § FL).

Färdtjänsten erbjuder enbart resa från start- till målpunkt. Uppehåll för ärenden under resans gång medges inte. Resa efter uppehåll räknas som ny resa.

Tillstånd får i skälig omfattning förenas med föreskrifter om vilket färdstätt som får användas, hur många resor tillståndet omfattar och inom vilket område resor får göras. Om det finns särskilda skäl får tillståndet även i övrigt förenas med villkor.

Av socialnämnden enligt gällande delegationsförteckning utsedda befattningshavare fattar beslut om färdtjänstillstånd samt om föreskrifter och villkor. Tillstånd kan inte beviljas för resor som redan genomförts.

Ett ärende får inte avgöras utan att den sökande har underrättats om uppgift som tillförts ärendet genom någon annan än den sökande själv. Vid eventuellt avslag ska dessutom material som är av betydelse inför beslutet kommuniceras med den enskilde. Den enskilde ska ges möjlighet att yttra sig över kommunicerat material eller komplettera sin ansökan inom viss angiven tid, innan beslut fattas.

Ansökan kan avslås om resenären vid tidigare tillfällen missbrukat tillståndet. Beslutet meddelas skriftligt av färdtjänsthandläggare och ska innehålla giltighetstid samt vilka färdstätt som gäller. Avslagsbeslut eller beslut som innebär inskränkningar måste motiveras och information om hur beslutet kan överklagas måste bifogas.

2.5 Färdtjänst för barn (gäller även riksfärdtjänst)

7 § lag om färdtjänst: (...) Om sökanden är under 18 år ska prövningen göras i förhållande till barn i motsvarande ålder utan funktionshinder.

I propositionen kan utläsas att färdtjänst är åldersoberoende, och ska kompensera funktionshindrets inverkan på förflyttningssvårigheter och resande medan bristande mognad på grund av ålder ska kompenseras av föräldransvaret.

Utgångspunkten vid bedömning av barns behov av färdtjänst är vilka begränsningar funktionsnedsättningen ger upphov till, i jämförelse med andra barn utan funktionsnedsättning i motsvarande ålder. När det gäller mindre barn bör tillståndet enligt propositionen även gälla för ledsagare. Obligatorisk ledsagare gäller som regel för barn upp till 12 års ålder.

Alla beslut rörande barn ska vara barnsättsbaserade i enlighet med FN:s barnkonvention som är svensk lag sedan 1 januari 2020. Beslut ska alltid föregås av en bedömning av vad som är barnets bästa och vid större frågor samt vid beslut som kan ha negativ inverkan på barnet även av en barnkonsekvensanalys.

Vid gemensam vårdnad ska vid ansökan om färdtjänst för barn båda vårdnadshavarna medverka och vara överens om att ansöka.

2.6 Begränsningar

7 § lag om färdtjänst: Tillståndet omfattar inte transporter som av någon annan anledning bekostas av det allmänna.

Tillstånd till färdtjänst omfattar inte andra samhällsbetalda resor.

Följande begränsningar gäller i Norbergs kommun

Sjukresor.

Resor till och från grundskola och särskola där rätt till skolskjuts föreligger.

Resor för personer i arbetslivsinriktad rehabilitering som ersätts av Försäkringskassan.

Resor för personer folkbokförda i annan kommun.

Resor för asylsökande flyktingar.

Resor i samband med vistelse i kriminalvårdsanstalt.

Resor inom verksamheterna till exempel utflykter som anordnas som gruppresor för funktionshindrade eller äldre personer i ett boende.

Tjänsteresor, då sådana resor ska bekostas av respektive arbetsgivare.

2.6 Färdtjänst till annan kommun, i andra kommuner eller mellan andra kommuner

3 § lag om färdtjänst: Varje kommun ansvarar, såvitt gäller kommuninvånarna, för att färdtjänst av god kvalitet anordnas inom kommunen och om det finns särskilda skäl mellan kommunen och en annan kommun. En kommun får för sina kommuninvånare anordna färdtjänst också i eller mellan andra kommuner.

Kommunens skyldighet är i första hand att anordna färdtjänst inom hemkommunen. Om särskilda skäl föreligger kan färdtjänst beviljas även mellan hemkommunen och en annan

kommun. Enligt förarbetena till lagen kan särskilda skäl vara, att arbetsplatsen eller närmaste serviceort ligger i en grannkommun. Om skälen är starka, vilket inte definierats, kan resa få ske även till en mer avlägsen kommun.

I Norbergs kommun gäller följande

Antalet resor begränsas till 120 enkelresor per år (från den månad man är beviljad och 12 månader framåt) inom kommunen (begränsningen gäller ej resor till och från arbete eller studier enligt vad som anges nedan) samt 24 enkelresor inom en radie av 8 mil från kommungränsen, mätt på befintlig väg till resans mål. När man åkt 90 färdtjänstresor kommer ett rutinbrev att skickas ut för information.

Om man vid vistelse i annan kommun behöver färdtjänst inom den kommunen (inte riksfärdtjänst till kommunen) kan man ansöka om färdtjänst i annan kommun hos biståndshandläggaren i hemkommunen. Samma avgiftsregler som gäller i Norberg kommer då att gälla vid dessa resor. Resenären får dock själv betala hela reskostnaden enligt taxameterbeloppet

och vid hemkomst inkomma med kvitto till kommunen som återbetalar summan som överskrider egenavgiften.

För resor till och från arbete, dvs. arbetsresor gäller följande

Om särskilda skäl föreligger kan man beviljas färdtjänstillstånd för resor till och från arbete eller skola, inom eller till annan kommun inom färdtjänstområdet. Resor till och från arbete/skola, så kallade väsentliga resor för tillståndshavaren, får begränsas till antalet endast om det finns synnerliga skäl. Egenavgiften motsvarar vad månadskort på buss kostar. Taxi Norberg skickar räkning till tillståndshavaren på egenavgiften.

För en person som är beviljad färdtjänst och regelbundet reser till ett förvärvsarbete eller en utbildning som ger rätt till statligt stöd enligt studiestödsförordningen (2000:655) med en fast angiven målpunkt, kan arbetsresor i form av extra subventionerade färdtjänstresor beviljas. Såväl heltids- som deltidsarbetande samt heltids- eller deltidsstuderande kan beviljas arbetsresor i denna form. Med arbete avses lönearbete med anställningstid minst 3 månader. Arbetsresor gäller inte för praktikplats, ideellt arbete eller yrkesutbildning. Arbetsresor som är extra subventionerade medges inte utanför Norbergs kommun. Arbetsresor beviljas med maximalt en tur- och returresa per dag mellan folkbokföringsadressen och arbetsplatsen. Särskild prövning kan medge fler än två resor per dag. Anledningen till detta kan vara exempelvis delad tur. Intyg som styrker att den sökande arbetar eller studerar ska bifogas. Vid förvärvsarbete omprövas rätt till arbetsresor varje år, vid studier omprövas rätt till arbetsresor terminsvis.

För resor till och från arbete eller studier utanför Norbergs kommun men inom Norbergs kommuns färdtjänstområde gäller ordinarie färdtjänstavgift, inte egenavgift motsvarar vad månadskort på buss kostar.

2.7 Ledsagare och medresenär

8 § lag om färdtjänst: Om den som söker tillstånd till färdtjänst behöver ledsagare under resorna, ska tillståndet även gälla ledsagaren.

Utifrån nuvarande lagtext beviljas ledsagare för behov som finns under själva resan i fordonet. Med ledsagare avses i färdtjänstlagen en person som måste medfölja den färdtjänstberättigade för att denna ska kunna genomföra resan.

För beviljad ledsagare gäller följande

Ledsagaren ska kunna tillgodose den färdtjänstberättigades hjälpbehov under själva resan i fordonet.

Ledsagaren ska stiga på och av vid samma plats som den färdtjänstberättigade.

Ledsagaren reser utan avgift.

Barn under 12 år ska alltid åtföljas av ledsagare.

Ledsagare kan i vissa fall beviljas en färdtjänstberättigad person för att vara denne behjälplig under resan. Behovet skall vara knutet till resan och inte till vistelsen vid resmålet. Ledsagaren betalar ingen avgift för resan. Vid bedömningen av behov av ledsagare inräknas den service som föraren normalt ger i direkt anslutning till fordonet. Ledsagaren ska kunna tillgodose den färdtjänstberättigades hjälpbehov. Tillstånd till ledsagare för den färdtjänstberättigade innebär ingen skyldighet för kommunen att tillhandahålla person för ledsagning.

För medresenär gäller följande

Medresenär är en person som reser samma sträcka som den färdtjänstberättigade.

Medresenären ska stiga på och av vid samma plats som den färdtjänstberättigade.

Medresenären betalar samma avgift som den färdtjänstberättigade.

Antalet medresenärer kan aldrig bli större än att samtliga resande ryms i det anvisade fordonet.

Medresenär är en annan person som åker med i fordonet under hela resan utan att vara ledsagare.

Den färdtjänstberättigade får ta med sig en medresenär på resan utan särskild prövning.

Medresenären ska vara med från resans start till dess mål. Barn under 15 år åker med som medresenär utan kostnad. Plats ska reserveras vid beställningen av resan. Medresenär får endast medfölja vid fritidsresor, inte vid resor till/från arbete, daglig verksamhet eller dagverksamhet.

Möjlighet att medföra hjälpmedel

Trots att man som färdtjänstberättigad ofta har omfattande funktionshinder och behov av hjälpmedel, omnämns inte hjälpmedel i lag om färdtjänst eller dess förarbeten. Av praxis framgår att man som färdtjänstberättigad har rätt att medföra de hjälpmedel som krävs för att resan ska kunna genomföras, men inte därutöver.

För att medföra hjälpmedel gäller följande

Utöver hjälpmedel som behövs för att själva resan ska kunna genomföras får tillståndshavare medföra ytterligare högst ett hjälpmedel, under förutsättning att detta ryms i anvisat fordon och inte föranleder behov av annan fordonstyp, till exempel specialfordon.

Behov av att ta med hjälpmedel som ska användas på resmålet berättigar inte till tillstånd för dyrare färdstätt.

Scooter får inte medföras vid färdtjänstresa. Scooter betraktas som ett fordon och inte som ett hjälpmedel.

2.8 Tillståndets tidsbegränsning samt föreskrifter och villkor för tillståndet

9 § lag om färdtjänst: Tillstånd för färdtjänst meddelas för viss tid eller tills vidare

Tillstånd får i skäligen omfattning förenas med föreskrifter om

- 1. Vilket färdstätt som får användas*
- 2. Inom vilket område resor får göras, och*
- 3. Hur många resor som tillståndet omfattar*

Sådana resor som kan anses vara väsentliga för tillståndstagaren får begränsas till antalet endast om det finns synnerliga skäl.

Om det finns särskilda skäl, får tillståndet även i övrigt förenas med villkor.

Proposition 2005/06:160 anger som exempel på resor som ska betraktas som väsentliga för tillståndshavaren följande: Resor till arbete, vissa studier - till exempel universitetsstudier eller yrkesutbildningar, daghem, förskola, dagverksamhet enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Vidare anger i propositionen att denna uppräkningslista inte ska ses som uttömmande utan ska tjäna som vägledning. Det kan alltså finnas ytterligare resor som kan betraktas som väsentliga för tillståndshavaren.

Tillstånd i Norbergs kommun

Funktionshindrets svårighetsgrad och förväntade varaktighet avgör tillståndets giltighetstid och omfattning. Tillstånd meddelas för viss tid eller i vissa fall tills vidare.

Färdsätt

För den som har rätt till färdtjänst beviljas i första hand tillstånd för *personbil*.

Av ett flertal avgöranden i kammarrätterna framgår att den som klarar att förflytta sig in i en personbils framsäte eller baksäte med chaufförens hjälp mycket sällan har rätt till *specialfordon*. En person som inte heller med hjälp kan förflytta sig från rullstol till bilsäte utan måste färdas sittande i rullstol, har däremot rätt till färdtjänst i specialfordon. Norbergs kommun följer kammarrättspraxis för tillstånd till specialfordon, om inte särskilda skäl i det enskilda fallet undantagsvis föranleder annat.

För att *undantag från samåkning (det vill säga ensamåkning)* ska beviljas krävs enligt kammarrättspraxis att villkoret i princip är en förutsättning för att den enskilde ska kunna utnyttja sitt tillstånd till färdtjänst. Norbergs kommun följer kammarrättspraxis för undantag från samåkning om inte särskilda skäl i det enskilda fallet föranleder annat.

Ensamåkning beviljas bara för dem som kan styrka att man inte kan åka tillsammans med andra människor och ska ske endast i undantagsfall. Beslut tidsbegränsas normalt till 6 månader.

Norbergs kommun tillhandahåller inte liggande transport.

Inom vilket område resor får göras samt hur många resor tillståndet omfattar

Se avsnitt 2.6 Färdtjänst till annan kommun, i andra kommuner eller mellan andra kommuner.

Särskilda skäl

Om särskilda skäl föreligger får ett tillstånd om färdtjänst även förenas med villkor, exempelvis att ledsagare alltid ska medfölja färdtjänstresenären vid färdtjänstresor.

2.9 Åtgärder vid förändrade förhållanden samt vid nyttjande av färdtjänst mot gällande föreskrifter, villkor och regler

12 § lag om färdtjänst: En tillståndsgivare får återkalla ett tillstånd till att anlita färdtjänst, om förutsättningarna för färdtjänsten inte längre finns. Ett tillstånd får också återkallas om tillståndshavaren gjort sig skyldig till allvarliga eller upprepade överträdelse av de föreskrifter och villkor som gäller för färdtjänsten.

Föreskrifter och villkor får ändras, om ändrade förhållanden föranleder det”

Enligt 12 § lag om färdtjänst får ett tillstånd återkallas om förutsättningarna inte längre finns. Om en tillståndshavare inte längre uppfyller de krav som anges i 7 § färdtjänstlagen kan tillståndet efter utredning återkallas. Orsaken kan vara till exempel förbättringar när det gäller tillståndshavarens funktionsförmåga eller hälsotillstånd, eller förbättringar i tillgängligheten till den allmänna kollektivtrafiken. Om en färdtjänstberättigad person flyttar från kommunen upphör tillståndet att gälla.

Vid ändrade förhållanden kan föreskrifter och villkor ändras. Det kan gälla till exempel förändringar hos tillståndshavaren som föranleder annat än beviljat färdtjänst.

Ett tillstånd får också återkallas om tillståndshavaren gjort sig skyldig till allvarliga eller upprepade överträdelse av föreskrifter och villkor som gäller för färdtjänsttillståndet.

Händelser såsom utåtagerande/våldsamt uppträdande i fordonet av färdtjänstresenär, hot mot medresenärer eller chaufför eller annat vållande av obehag för passagerare/förare, upplåtelse av färdtjänstillstånd till annan person samt skadegörelse på fordon och fordonsutrustning, betraktas som allvarlig överträdelse av föreskrifter och villkor för färdtjänsten och föranleder återkallelse av färdtjänstillståndet.

Återkallande av färdtjänstillståndet kan även föranledas av

- Upprepade icke avbokade och icke genomförda beställda resor, så kallade bomresor.
- Att färdtjänstberättigad låter obehöriga nyttja färdtjänst.
- Att färdtjänstberättigad ej följer beslutsordningen avseende resesätt/fordonsval.
- Vid alkohol- och eller drogpåverkan i den omfattningen att det kan äventyra säkerheten för färdtjänstresan.
- Socialnämnden är de som beslutar om återkallande av färdtjänstillstånd.

2.10 Avgifter

10 § lag om färdtjänst: För resor med färdtjänst får tillståndsgivaren ta ut en avgift enligt grunder som bestäms enligt 11 §.

Resor inom Norbergs kommun

Zon 1 = Norbergs tätort 45 kr per enkelresa.

Zon 2 = Norbergs kommun 65 kr per enkelresa

Resor inom en radie av 8 mil från kommungränsen

Zon 3 = upp till 40 km från kommungräns 105 kr per enkelresa

Zon 4 = mellan 40 till 80 km från kommungräns 145 kr per enkelresa

Högst 24 enkelresor per år får ske utanför kommungränsen.

Resor i rehabiliterande syfte

Avgiften är 40 kr tur och retur.

Resor i rehabiliterande syfte innebär färdtjänstresor till och från kommunens dagverksamhet. Dessa resor samordnas och sker med taxi eller specialfordon. Debitering sker via faktura från avgiftsansvarig assistent.

Ledarhund och servicehund

Ledarhund och servicehund får medfölja avgiftsfritt.

Bomresa

Avgift för bomkörning är 100 kr.

Om färdtjänstresenär eller dess ombud inte avbokar eller av någon annan anledning inte genomför beställd färdtjänstresa betraktas detta som en bomresa. Avgiften för bomkörning regleras mellan färdtjänstresenär/dennes ombud och leverantör.

2.11 Information kring färdtjänstens utförande

Nedan beskrivs den servicenivå som Norbergs kommun erbjuder personer med tillstånd till färdtjänst. Funktionshindrets art och omfattning styr vilket färdmedel som krävs för transporten. Resor genomförs med personbil eller specialfordon, och därutöver erbjuds följande:

Färdtjänstens servicenivå

Färdtjänstillståndet innebär alltid att resenären, utan egen begäran, kan få följande service av föraren vid färdtjänstresa:

Hjälp in i och ut ur fordon.

Hjälp med hjälpmedel (det vill säga hjälpmedel som behövs för själva resan) och bagage in i och ut ur fordon.

Hjälp till och från ytterdörr i markplan eller motsvarande.

Hjälp med bagage i den utsträckning som är normalt att ha med på buss eller tåg.

Hjälp med säkerhetsbälte.

Tider när färdtjänstresor får ske

Restider med färdtjänst får ske dygnets alla timmar, vardagar och helgdagar

Beställning

Vid beställning av färdtjänst kontaktas Norbergs Taxis växel på tel. 0223- 204 00 under deras öppettider. Växeln har öppet alla dagar till klockan 20.00. Helgtransporter bör beställas dagen före resdagen. Norbergs taxi har rätt att reglera tiderna till viss del för att kunna möjliggöra samåkning. Vid beställning av specialfordon kontaktas Fagersta Taxi, tel 0223-102 40

Chaufförens service

Chauffören kan hjälpa till med ledsagning/lyfthjälp till och från fordon, i och ur fordon samt ledsagning till och från lägenhetsdörr eller motsvarande. De hjälper även till med i och urlastning av bagage/hjälpmedel, kassar etc. Ledsagare/medresenär ska själva kunna ta hand om sitt bagage.

Bärhjälp i form av trappklättrare beviljas endast dem som är beviljade färdtjänst med specialfordon och resa från bostadsadressen. Specialfordon som kommer från Fagersta har med sig trappklättraren och Taxi Norberg bistår med hjälp till ett fast pris. Norbergs kommun ersätter Taxi Norberg.

Ledar- och servicehundar samt sällskapsdjur

Om ledarhund eller servicehund ska medfölja ska detta finnas reglerat i färdtjänstillståndet samt anges vid beställning av resa. Hundar, inklusive ledar- och servicehundar, ska transporteras i transportbur eller fastspänd med hundsäkerhetsbälte. Mindre sällskapsdjur som kan bäras, ska alltid transporteras i väska eller bur. Resenären ansvarar själv för hanteringen av sällskapsdjuret samt ser till att inte djuret förorsakar skada eller obehag under resan. Det ska framgå i ansökan att sällskapsdjur, ledar- och servicehundar ska medfölja på resan.

Bilbarnstol och bälteskudde

Om tillståndshavaren eller medresenär ska använda bilbarnstol behöver detta uppges i samband med beställningen av resan. Det är medföljande vuxens ansvar att själv ta med bilbarnstol. Bilbarnstol kan även tillhandahållas av taxi Norberg mot en avgift.

Ansvar för framkomlighet för färdtjänstfordon

Vid färdtjänst med taxi eller specialfordon ska resenären på egen hand ta sig till och från överenskommen plats för att bli upphämtad eller avlämnad. Resenären hämtas och lämnas på en plats som är tillgänglig för färdtjänst med taxi eller specialfordon. Det är inte utförarens ansvar att lösa uppkomna framkomlighetsproblem som begränsar framförandet av fordon. Vid

framkomlighetsproblem måste resenären på egen hand ta sig till närmaste för fordonets tillgängliga plats.

Personaltillstånd

Personer som är färdtjänstberättigade och som bor i någon särskild boendeform, gruppbostad eller har insats enligt SoL eller LSS i annat eget boende, kan vid behov få ta med sig tjänstgörande personal som ledsagare även om de inte har blivit beviljade detta i sitt färdtjänstillstånd.

Personal åker med gratis som ledsagare. Resan kan beställas av antingen personal eller färdtjänstberättigad som uppger att personal kommer att följa med. Med personal räknas anställda inom kommunen eller entreprenörer och kooperativ som kommunen anlitat att utföra motsvarande uppgift, samt till arvoderade medhjälpare till exempel kontaktpersoner.

Resor i rehabiliterande syfte

Resor i rehabiliterande syfte innebär färdtjänstresor till och från kommunens dagverksamhet. Dessa resor samordnas och sker med taxi eller specialfordon. Avgiften är 40 kr tur och retur. Debitering sker via faktura från avgiftsansvarig assistent.

2.12 Sekretess

Enligt 14 § lagen om färdtjänst får en tillståndsgivare trots sekretess lämna ut uppgifter om enskildas personliga förhållanden till en beställningscentral för transporter eller en trafikutövare, om uppgifterna behövs för att anordna transport som avses i lagen.

2.13 Beslut

Beslut meddelas skriftligt av färdtjänsthandläggare och ska innehålla uppgift om giltighetstid samt för vilket färd sätt tillståndet gäller.

2.14 Överklagande vid avslag

Vid beslut om helt eller delvis avslag på ansökan om tillstånd för färdtjänst eller ledsagare, vid beslut om annat än önskat färd sätt samt vid beslut som innebär inskränkning i någon form, ska alltid information om hur man överklagar bifogas beslutet. Överklagande sker hos Förvaltningsrätten i Uppsala. Överklagandet ska vara skriftligt och lämnas hos eller sändas till Norbergs kommun, Socialförvaltningen, Box 25, 738 21 Norberg. Överklagan ska ha inkommit senast tre veckor från den dag den sökande fått del av beslutet. Socialförvaltningen får då ta ställning till eventuell ändring av beslutet och utreda om överklagandet inkommit i rätt tid. Även om beslutet ändras och överklagandet inkommit i rätt tid skickar socialförvaltningen överklagandet vidare till förvaltningsrätten för avgörande. Överklagandet ska innehålla uppgift om vilket beslut som överklagas, vilken ändring i beslutet den sökande vill ha och varför han/hon vill att beslutet ändras. Överklagandet kan lämnas hos socialförvaltningen eller skickas som vanligt brev eller digitalt, till exempel via e-post.

3 Riksfärdtjänst

3.1 Vad är riksfärdtjänst?

Den allmänna kollektivtrafiken i Sverige utförs genom flera olika transportsätt som är olika väl anpassade för personer med funktionshinder. För dem som till följd av stort och varaktigt funktionshinder måste resa på ett särskilt kostsamt sätt finns riksfärdtjänst. Riksfärdtjänst innebär en ersättning för extra kostnader om sådana uppstår vid resa mellan olika kommuner i Sverige. De extra kostnaderna ska uppstå till följd av att resenär med funktionshinder behöver ha en ledsagare med sig för att kunna genomföra resa med allmänna kommunikationer, eller av att personbil eller ett särskilt anpassat fordon måste användas för resan.

3.2 Vem kan beviljas riksfärdtjänst?

Lag om riksfärdtjänst (1997:735)

1 § lag om färdtjänst: En kommun ska på de villkor som anges i denna lag lämna ersättning för reskostnader för personer som till följd av ett stort och varaktigt funktionshinder måste resa på ett särskilt kostsamt sätt.

5 § lag om färdtjänst: Tillstånd ska meddelas om:

- 1. resan till följd av den sökandes funktionshinder inte till normala reskostnader kan göras med allmänna kommunikationer eller inte kan göras utan ledsagare,*
- 2. ändamålet med resan är rekreation eller fritidsverksamhet eller någon annan enskild angelägenhet,*
- 3. resan görs inom Sverige från en kommun till en annan kommun,*
- 4. resan görs med taxi, ett för ändamålet särskilt anpassat fordon eller med allmänna kommunikationer tillsammans med ledsagare, och*
- 5. resan inte av någon annan anledning bekostas av det allmänna.*

Om sökanden är under 18 år skall prövningen göras i förhållande till barn i motsvarande ålder utan funktionshinder.

Lagens formulering innebär att kraven för tillstånd till riksfärdtjänst är annorlunda och högre än för färdtjänst. Enligt riksfärdtjänstlagen är kraven för tillstånd att resan inte kan göras till normala kostnader eller inte kan göras utan ledsagare och att ändamålet med resan är rekreation eller fritidsverksamhet eller någon annan särskild angelägenhet.

Lagen anger ingen skyldighet för kommunen att anordna transporten.

För rätt till riksfärdtjänst gäller i Norbergs kommun

Den sökande ska vara folkbokförd i kommunen.

Tillstånd till riksfärdtjänst kan meddelas personer som till följd av stort och varaktigt funktionshinder måste resa på ett särskilt kostsamt sätt och om lagens krav även i övriga är uppfyllda.

Funktionshindret ska förväntas bestå i minst sex månader för att betraktas som varaktigt.

3.3 Ansökan, utredning och beslut

Handläggningen av riksfärdtjänst följer de regler som anges i förvaltningslagen (FL).

Det åligger den enskilde att styrka de nedsättningar som åberopas vid ansökan

Vid ansökan om riksfärdtjänst ska ansökan inkomma i god tid innan önskad avresa, för att utredning och beslut ska hinna ske innan datum för resan passerat.

I samband med storhelger ska ansökan vara inkommen minst tre veckor innan önskad avresa för att utredning och beslut ska hinna ske innan datum för resan.

Ansökan om riksfärdtjänst kan snabbbehandlas om resan är av akut karaktär och om resbehovet inte har kunnat förutses, till exempel i samband med begravning eller nära anhörigs sjukdom.

Beslut om riksfärdtjänst fattas av riksfärdtjänsthandläggare på delegation och omfattar även enligt nedan vilket färd sätt som får användas.

Ansökan måste alltid så långt som det är möjligt prövas och kan inte avslås med hänvisning till att den inkommit för sent. Om ansökan inte hinner prövas innan det planerade resedatumet fattas beslut om att avskryva ärendet då ändamålet med resan förfallit eftersom resedatum passerat.

Ansökan ska vid behov kompletteras med läkarintyg eller annat som styrker funktionsnedsättningen och eventuella behov av specialinsatser under resa. Intyget i sig berättigar inte till riksfärdtjänst. Det är den sökandes ansvar att inkomma med de handlingar som handläggaren efterfrågar.

Av ansökan ska tydligt framgå vad resan avser, dvs. resmål, ändamål med resan och datum för resan. Likaså ska behov av hjälpmedel eller annan service under resan framgå. Hög ålder är i sig inte ett tillräckligt skäl för att bevilja riksfärdtjänst. Det är funktionshindret som är avgörande. Att en person är berättigad till färdtjänst är inte ett tillräckligt kriterium för att beviljas riksfärdtjänst.

Resan skall avse rekreation, fritidsverksamhet eller någon annan enskild angelägenhet. Riksfärdtjänst beviljas ej för arbets- eller sjukresor, resor till utbildning som inte är ren fritidsverksamhet, resor till medicinsk träning eller rehabilitering och inte heller för resor där ändamålet är medicinsk vård eller behandling. Riksfärdtjänst beviljas inte heller för andra resor, om dessa bekostas av det allmänna.

3.4 Föreskrifter om färd sätt

7 § lag om riksfärdtjänst: Tillstånd till riksfärdtjänst får förenas med föreskrifter om färd sätt.

Valet av vilket färd sätt som får användas vid beviljande av riksfärdtjänst ska avgöras utifrån funktionshindrets svårighetsgrad (se prop. 1996/97:115 s. 51). Om det går att genomföra en resa med tåg ska så ske. Att tiderna för befintliga allmänna kommunikationer inte passar resenären har inget samband med dennes funktionshinder och medför inte skäl att bevilja annat färd sätt.

Riksfärdtjänst kan inte heller beviljas för resa med privatbil, hyrt fordon eller som ersättning till person som transporterar den enskilde.

Föreskrifter om färd sätt i Norbergs kommun

I första hand beviljas resa med allmänna kommunikationer med ledsagare hela vägen.

I andra hand beviljas resa med allmänna kommunikationer tillsammans med ledsagare, i kombination med personbil eller specialfordon på sträcka eller sträckor som resenären inte kan genomföra med allmänna kommunikationer trots ledsagare.

I sista hand beviljas resa med personbil eller specialfordon med eller utan ledsagare hela vägen.

Vid resor med allmänna kommunikationer får anslutningsresor till och från station eller hållplats ske med färdtjänst för personer med färdtjänsttillstånd. I sådana fall ingår anslutningsresor inte i riksfärdtjänstresan.

Riksfärdtjänstresan ska genomföras på billigaste sätt, vilket innebär att rangordningen ovan i enstaka fall kan frångås.

Tillstånd till dyrare färd sätt än allmänna kommunikationer medges inte, endast med motivering att ledsagare saknas för resan, att biljett inte finns att tillgå vid önskad avresetid eller att man inte litar på att trafikföretaget uppfyller sitt åtagande om stöd och service.

Resor med personbil och specialfordon ska samordnas så långt möjligt.

Resor med allmänna kommunikationer ska genomföras på billigast möjliga avgångstid.

Önskad avresetid kan förskjutas inom samma dag. Ändamålet med resan ska dock beaktas.

Uppehåll under resan, till exempel för att uträtta ärenden, medges inte.

Det åvilar resenär att själv ordna med ledsagare, när tillstånd till sådan är beviljad.

Resor med annan betalare

Tillståndet omfattar inte transporter som bekostas av det allmänna eller resor där organisation, företag eller annan betalningsansvarig finns, exempelvis:

- Sjukresor.
- Resor för personer folkbokförda i annan kommun.
- Resor för asylsökande flyktingar.
- Resor i samband med vistelse i kriminalvårdsanstalt.
- Resor inom verksamheterna, till exempel utflykter som anordnas som gruppresor för funktionshindrade eller äldre personer i ett boende.
- Tjänsteresor.
- Övriga resor som bekostas av det allmänna (stat, kommun, region).

Framkomlighet och föreskrifter

Vid riksfärdtjänst med taxi eller specialfordon ska resenären på egen hand ta sig till och från överenskommen plats för att bli upphämtad eller avlämnad. Resenären hämtas och lämnas på en plats som är tillgänglig för riksfärdtjänst med taxi eller specialfordon. Det är inte utförarens ansvar att lösa uppkomna framkomlighetsproblem som begränsar framförandet av fordon. Vid framkomlighetsproblem måste resenären på egen hand ta sig till närmaste, för fordonets tillgängliga plats.

3.5 Ledsagare

6 § lag om riksfärdtjänst: Om den som söker tillstånd till riksfärdtjänst behöver ledsagare under resan, ska tillståndet gälla även ledsagaren.

Att kommunen har beviljat ett tillstånd till ledsagare innebär enligt lagen ingen skyldighet för kommunen att anskaffa ledsagare. Detta åvilar resenären själv. Behovet av ledsagare ska vara knutet till själva resan och inte till behov vid resmålet. Ledsagaren reser utan avgift.

För beslut om ledsagare vid riksfärdtjänstresa gäller följande i Norbergs kommun

Ledsagare beviljas endast för den resenär som behöver mer hjälp än trafikföretagets personal och lagstadgad stationsledsagning kan ge.

Om en riksfärdtjänstberättigad person inte kan genomföra en resa med **en** ledsagare och med stöd av trafikföretaget kan tillstånd till ytterligare ledsagare beviljas.

Ledsagare ska stiga på och av vid samma plats som den riksfärdtjänstberättigade.

Vid resa med personbil och specialfordon beviljas ledsagare endast vid behov av kvalificerat stöd under resan.

Behovet av ledsagare ska vara knutet till själva resan och inte till vistelsen vid resmålet. Sökanden skall alltså inte klara av att resa med den service som normalt ges av trafikföretagen och genom kostnadsfri stationsledsagning. Det ska framgå av tillståndet om tillståndshavaren har rätt till ledsagare. Vid bedömningen av behovet av ledsagare inräknas den service som föraren eller annan personal normalt ger i direkt anslutning till resan. Ledsagaren ska kunna tillgodose den riksfärdtjänstberättigades hjälpbehov.

3.6 Medresenär

Detta begrepp finns inte omnämnt i riksfärdtjänstlagen men i dess förarbeten.

För riksfärdtjänstresa med allmänna kommunikationer hänvisas eventuella medresenärer till att själva boka och betala sina biljetter.

I de fall resa bedöms måste ske med personbil/specialfordon får medresenär/er medfölja och betalar då motsvarande egenavgift som den riksfärdtjänstberättigade, med undantaget att medresenärer över 18 år alltid betalar full egenavgift. Antalet medresenärer kan aldrig bli större än att samtliga resenärer rymms i det anvisade fordonet.

3.7 Antal resor

Tillstånd till riksfärdtjänst meddelas i normalfallet för ett resetillfälle i taget.

3.8 Avgifter

8 § lag om riksfärdtjänst: Vid resa med riksfärdtjänst ska tillståndshavaren betala en avgift (egenavgift) som motsvarar normala reskostnader med allmänna färdmedel. Regeringen meddelar närmare forskrifter om dessa avgifter.

Regeringen meddelar alltså föreskrifter om egenavgifter vid riksfärdtjänstresor via Förordning (1993:1148) om egenavgifterna vid resor med riksfärdtjänst.

I 2 § nämnda förordning anges följande: ”Oavsett vilket färdmedel som faktiskt används skall det kortaste vägavståndet mellan de orter där resan börjar och slutar ligga till grund för beräkningen av egenavgiften.”

Som framgår av förordningen baseras egenavgiften på vägvståndet och är oberoende av vilket färd sätt som beviljas.

3.9 Riksfärdtjänstens servicenivå

Tillstånd till riksfärdtjänst med allmänna kommunikationer innebär att service ges i enlighet med respektives transportbolags service till resenärer med funktionshinder.

Vid tillstånd till riksfärdtjänst med personbil och specialfordon där resan har start i Norbergs kommun kan riksfärdtjänstresenären alltid få följande service:

- Hjälpin i och ut ur fordon.
- Hjälpm med hjälpmedel (det vill säga hjälpmedel som behövs för själva resan) och bagage in i och ut ur fordon.
- Hjälpm med säkerhetsbälte.
- Hjälpm med högst två resväskor samt med hjälpmedel.

På resenärens begäran ges även följande service vid resa med taxi eller specialfordon om resan har start i Norbergs kommun:

- Ledsagning från port eller dörr i markplan samt hjälpm med bagage och hjälpmedel vid resans början.
- Stöd vid förflyttning till ytterdörr eller motsvarande i markplan på besöksmålet samt hjälpm med bagage och hjälpmedel.
- Om tillståndet omfattar ledsagare ska det stöd och den hjälpm som resenären behöver ombesörjas via medföljande ledsagare.

OBS! Vid riksfärdtjänstresor med personbil eller specialfordon som startar i annan kommun än Norberg gäller respektive kommuns eller det anlitade reseföretagets bestämmelser. Ansvar för att kontrollera om transportören har möjlighet och skyldighet att tillgodose riksfärdtjänstresenärens behov av hjälpm, stöd och service åvilar resenären.

Bilbarnstol

Vid riksfärdtjänst med taxi eller specialfordon med start i Norbergs kommun gäller samma regler för bilbarnstol som vid färdtjänst. För resa med start i annan kommun gäller respektive kommuns eller utförarens bestämmelser.

Ledarhund och servicehund samt sällskapsdjur

Vid riksfärdtjänst med taxi eller specialfordon med start i Norbergs kommun gäller samma regler som vid färdtjänst. För resa med start i annan kommun gäller respektive kommuns eller utförarens bestämmelser.

Uppehåll under resan

Vid riksfärdtjänst med taxi eller specialfordon med start i Norbergs kommun gäller samma regler som vid färdtjänst. För resa med start i annan kommun gäller respektive kommuns eller utförarens bestämmelser.

Sekretess

Enligt 11 § lagen om riksfärdtjänst får en tillståndsgivare trots sekretess lämna ut uppgifter om enskildas personliga förhållanden till en beställningscentral för transporter eller en trafikutövare, om uppgifterna behövs för att samordna resor.

Restider

Restider med riksfärdtjänst får ske dygnets alla timmar, vardagar och helgdagar

Återkallelse av tillstånd

Reglerna om återkallelse av tillstånd finns i 9 § i lagen om riksfärdtjänst. En tillståndsgivare får återkalla ett tillstånd att anlita riksfärdtjänst om förutsättningarna för tillstånd inte längre finns. Ett tillstånd får också återkallas om tillståndshavaren gjort sig skyldig till allvarliga eller upprepade överträdelse av de föreskrifter som gäller för riksfärdtjänst. Återkallelse kan också bli aktuell om anpassningar genomförts i linjetrafiken som medför att en dittills riksfärdtjänstberättigad person nu kan resa med allmänna kommunikationsmedel till normala kostnader.

Socialnämnden beslutar om återkallande av färdtjänsttillstånd.

Överklagande

Vid avslag på riksfärdtjänstansökan ska alltid information om hur man överklagar bifogas beslutet. Överklagan sker hos Förvaltningsrätten i Uppsala. Överklagandet ska vara skriftligt och lämnas hos eller sändas till Norbergs kommun, Socialförvaltningen, Box 25, 738 21 Norberg. Överklagan ska ha inkommit senast tre veckor från den dag den sökande fått del av beslutet. Socialförvaltningen får då ta ställning till eventuell ändring av beslutet och utreda om överklagandet inkommit i rätt tid. Även om beslutet ändras och överklagandet inkommit i rätt tid skickar socialförvaltningen överklagandet vidare till förvaltningsrätten för avgörande. Överklagandet ska innehålla uppgift om vilket beslut som överklagas, vilken ändring i beslutet den sökande vill ha och varför han/hon vill att beslutet ändras. Överklagandet kan lämnas hos socialförvaltningen eller skickas som vanligt brev eller digitalt, t ex via e-post

Sjukresor

Riksfärdtjänst beviljas inte för sjukresor.

Vid resor till och från vården (sjukresor) för bland annat läkarbesök eller sjukvårdande behandling kan man från Region Västmanland få ersättning för del av resekostnaderna. Bokning av sjukresa görs via Regionen.

4 Dokumentansvarig, uppföljning och revidering

Den nämnd som är ansvarar för sociala frågor inom kommunen är dokumentansvarig för Riktlinjer för färdtjänst och riksfärdtjänst. En dokumentansvarig nämnd som ska se till att hålla styrdokumentet aktuellt och att det revideras vid behov.

Riktlinjer för färdtjänst och riksfärdtjänst gäller från att beslutet att anta styrdokumentet är justerat till och med år 2025. Vid revidering kan giltighetstiden förlängas.